

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

-

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Hämeenlinnan hallinto-oikeus pitää esityksen tavoitetta yhtenäisestä ja yhteen toimivasta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta kannatettavana ja parannuksena nykyiseen raskaaseen, osin päällekkäiseen erityislainsäädäntöympäristöön verraten. Vastuiden selkeyttäminen, velvollisuuksien yhtenäistäminen ja terminologian yhtenevä, selkeä määrittelyminen parantaisivat tietojen tehokasta luovuttamista ja käyttöä viranomaisten, muiden toimijoiden ja palvelujen välillä. Tosin jo nykyisin asiakirjoja voidaan pääsääntöisesti liikuttaa suhteellisen helposti sähköisesti, joten saavutettu etu resursseissa ja tehokkuudessa ei itse asiassa muodostu enää oleellisen suureksi. Lainsäädännön päivitystarve on ilmeinen, sillä osa voimassaolevasta lainsäädännöstä on säädetty aikana, jossa sähköinen käsittely ei ollut yleistä kuten nykyään.

Yksittäisen kansalaisen näkökulmasta on kannatettavaa edistää tavoitetta, ettei palveluprosessissa tarvittavia tietoja kysytä tarpeettomasti, vaan tieto liikkuu eri viranomaisten välillä laajasti ja sujuvasti.

Uuden tiedonhallinta lainsäädännön asettamat velvollisuudet vaikuttavat kuitenkin aikaa vievältä ja työläiltä eikä esitys tällaisessa muodossaan oleellisesti vaikuta vähentävän sääntelyä.

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi uusi asiantuntijaviranomainen, tiedonhallintolautakunta, jonka tehtäväkenttä näyttäytyy kovin laaja-alaiselta ja epätarkasti määritellyltä. Niukkenevien resurssien tilanteessa ei varmaankaan ole tarkoituksenmukaista perustaa uutta toimielintä, jonka tehtävät ovat ilmeisen päällekkäisiä nykyisen Arkistolaitoksen kanssa. Sinänsä kehittämisen ja ohjauksen kokoaminen yhden viranomaisen käsiin on kannatettavaa. Myöskin tiedonhallintayksikön tehtävät jäävät jokseenkin epäselviksi ja uusi säädäntö vaikuttaa kasvattavan viranomaiselta vaadittavia toimia tiedon elinkaaren hallintaan koskien.

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvallisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Hallinto-oikeus pitää kannatettavana, että tietoturvallisuuden tason yhtenevällä sääntelyllä varmistetaan, että kaikki viranomaiset täyttävät samat perustason vaatimukset ja esimerkiksi viranomaisten välisistä tarpeettomista tietoturvaa koskevista selvityksistä voitaisiin luopua.

Esitetty lainsäädäntö sisältää tarkennuksia tietojärjestelmien käyttöoikeuksiin. Hallinto-oikeus näkee oikeuksien tiukan rajaamisen esimerkiksi asianhallinnan osalta ongelmallisena, sillä asiaryhmien joustava siirtäminen osastojen välillä sekä sijaistusten järjestäminen saattaisi liian suppeiden oikeuksien vuoksi vaikeutua. Lainkäyttöhenkilöstön tulee nähdä myös vanhoja päätöksiä takautuvasti pitkältikin ajalta ja oma rootelinsa ulkopuolelta. Tehtäväalue tuleekin käsitteenä säätää käyttöoikeusrajauksista päätettäessä riittävän laaja-alaisesti.

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Tuomioistuentyössä tarvitaan aika ajoin asian käsittelyprosessissa hyvinkin vanhojen asioiden tietoja. Tietoaineistojen säilytystarpeen arvioinnissa tulee lähtökohtaisesti turvata, että edellä mainitut tiedot tulevat olla myös jatkossa tuomioistuimen käytettävissä. Arkistoidun aineiston käyttöoikeushallinnon kohdalla tulisi puolestaan huomioida, että aineiston tulisi olla myös tuomioistuimen käytössä mahdollisimman joustavasti ja viivytyksettä esimerkiksi lukuoikeuden kautta, ei pelkästään arkistotoimesta vastaavan toimijan.

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

14. Muut huomiot

Henkilöstön tarvittavan osaamisen kehittäminen ja aineiston digitaaliseen muotoon saattaminen tulee vaatimaan viranomaiselta panostuksia koulutukseen ja uuden laitteiston hankkimiseen, jos kuvausten laatimiseen, tietosuoja- ja tietoturvamennettelyn kehittämiseen ja aineiston ylläpitoon sekä julkaisuun liittyviä lisävelvoitteita ei pystytä täyttämään nykyisillä resursseilla. Hallinto-oikeus katsoo, että uuden lainsäädännön tuottama lisätyö olisi syytä organisoida ja resursoida ministeriöjohtoisesti.

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

-

Tietoturvallisuus:

-

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

-

Tietoaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

-

Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

Esityksessä edetään pitkälti sähköisen asioinnin kautta. Ehdotukseen sisältyvä velvoite säilyttää kaikki viranomaiseen saapuva aineisto vain sähköisessä muodossa on hallinto-oikeuksissa

ristiriidassa tämän hetkisen tiedonhallinnan tilanteen kanssa: käytännössä arkitodellisuus näyttäytyy vielä merkittävästi analogisena ja esimerkiksi suuri osa aineistosta otetaan edelleen vastaan paperisina. Koko tietoaineiston saattaminen digitaaliseen muotoon tulee vaatimaan sekä henkilö- että laiteresursseja.

Hallinto-oikeuksilla ei myöskään ole sähköistä arkistointia vaan toistaiseksi myös sähköisesti saapuneet asiakirjat arkistoidaan paperimuodossa. Veloitteen tallentaa asiakirjat sähköiseen muotoon tulee kulkea samaa tahtia sähköisen arkistoinnin kanssa siirtymäaikoineen. Hallinto-oikeus toivookin, että myös analogisten aineistojen käsittelyyn kiinnitettäisiin esityksen jatkovalmisteluissa tarkemmin huomioita.

Muuta huomiotavaa:

-

Kuosmanen Tuula
Hämeenlinnan hallinto-oikeus - Ylituomari Ann-Mari Pitkäranta